

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

No1

2026
yanvar

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 611 sahifa.
2026-yil, yanvar

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА УЗБЕКИСТАНА.....	26
Каракулов Фарход Зайпудинович	
TRANSPORT TIZIMIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA TAKOMILLASHTIRISH USULLARI	33
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUYUVCHI KORXONALARNING SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI BAHOLASH	38
Achilov Ilmurad Nematovich	
TURIZM OBYEKTLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	45
Toshtemirov Xojiakbar Qahramon o'g'li	
КАЧЕСТВО КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКОВ УЗБЕКИСТАНА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРОБЛЕМНЫХ КРЕДИТОВ	51
Алиева Сусанна Сейрановна	
ВЛИЯНИЕ ЛИБЕРАЛИЗАЦИИ И РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ НА РАЗВИТИЕ ОВЦЕВОДСТВА И КАРАКУЛЕВОДСТВА В ГЛОБАЛЬНОМ МАСШТАБЕ	58
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
BARQAROR INVESTITSİYALAR: IQTISODIYOTDAGI ROLI VA DOLZARBLIGI	65
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
KRAUDFANDING – BARQAROR RIVOJLANISHNI AMALGA OSHIRISH UCHUN INNOVATSION MOLIYAVIY VOSITA SIFATIDA.....	71
Ashurova Oltin Yuldashevna	
FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHDA MOLIYAVIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	78
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI UCHUN BARQAROR BREND QIYMATINI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	84
Bekmurod Davlatmurotovich Ollaberganov, Zilola Baxramovna Abdikarimova	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA KORPORATIV BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	89
Atajanov Kamal Atavayevich	
AVTOTRANSFORMATORLARNING TASHQI MAGNIT MAYDONINING MATEMATIK MODELI	96
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Baxriddinov Begzod Alibek o'g'li	
O'ZBEKISTON VA JAHON AMALIYOTIDA BUDJET MUASSASALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING RIVOJLANISHIGA RETROSPEKTIV TAHLIL	101
Berdiyev Toshkenboy Panjiyevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: RISKGA ASOSLANGAN YONDASHUV VA AMALIY MEKANIZMLAR	108
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT BAZASINI MUSTAHKAMLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	113
Shayxiev Boburbek Ulug'bekovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING KONSEPTUAL MODELI.....	120
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	

GEODEZIYA VA GIS TEXNOLOGIYALARINING INTEGRATSIYASI.....	125
Ziynura sabirova	
RESPUBLIKADA UY-JOY QURILISHI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DAVLAT VA XUSUSIY SEKTOR HAMKORLIGINING O'RNI	129
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА АО «УЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙУЛЛАРИ» В УСЛОВИЯХ СТРУКТУРНЫХ РЕФОРМ.....	133
Кадирова Шарофат Амоновна	
KASBLARNI MODERNIZATSIYA QILISH VA MEHNAT BOZORINING YANGI MODELINI BARPO ETISH	139
Ruziyev Oybek Abdumuminovich, Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBIL BIZNESINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	143
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
QISHLOQ JOYLARIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	148
Amaniyazova Rayhan Bayniyazovna	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ СОЛНЕЧНЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА	153
Кудратов Афзалхужа Рустамович, Далмурадова Наргиза Нуриллаевна, Шогучкаров Санжар Кодирович	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	161
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	
INNOVATSION BANK EKOTIZIMLARINING TIJORAT BANKLARI RIVOJLANISHIDAGI ROLI	165
Aliyev Hasan Rayimjonovich	
ANALYSIS OF FACTORS OF INTENSIVE ECONOMIC GROWTH IN UZBEKISTAN	171
Sharipov Kamil	
SUN'IY INTELLEKT – TO'RTINCHI SANOAT INQILOBINING ASOSI.....	176
Kalonov Muxiddin Baxriddinovich	
KORXONALARDA MOLIVAVIY BOSHQARUVNING TASHKILIIY VA IQTISODIY MASALALARI	187
Jumayev Samariddin Ziyodullaevich	
YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI ASOSIDA KICHIK BIZNES FAOLIYATINI OSHIRISH YO'LLARI	193
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TALABALARDA O'Z-O'ZINI TARTIBGA SOLISH KO'NIKMALARINING RIVOJLANISHIDA INTERAKTIV TA'LIM PLATFORMALARINING O'RNI	198
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Gulnora Abdullo qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING XORIJIY TAJRIBASI	203
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
XORAZM VILOYATIDA KAMBAG'ALLIK DARAJASINING O'ZGARISHI VA BU JARAYONGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	208
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
IQTISODIY-MATEMATIK VA SSENARIYLI YONDASHUVLARDAN FOYDALANIB SANOAT RIVOJLANISHINI BAHOLASH VA PROGNOZLASH	213
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich, Qayumova Nurafshona Ulug'bek qizi	
EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARINING DOLZARBLIGI	217
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	

LEGAL AND INSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF ECONOMIC COOPERATION BETWEEN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AND INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS	222
Yovkochev Sherzod	
ICHKI AUDIT FUNKSIYALARINING ICHKI NAZORATNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	228
Tursunov Shohruxmirzo Baxtiyor o'g'li	
MOSH DONINI YANCHIB Olishda qo'llaniladigan qurilmani loyihalash	232
Qurbanov Abdimalik Jo'rayevich	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SAMARADORLIKNI BAHOLASH: INSTITUTSIONAL MEXANIZMLAR, RAQAMLI YECHIMLAR VA AMALIY KUTILMALAR	239
Sarvar Saidov Xayrulloevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASI DOIRASIDA UNING INFRATUZILMASINI TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	244
Tashov Mizrob Maxmudovich	
DAVLAT BOSHQARUV ORGANLARIDA INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	251
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
ФИНАНСЫ И ВЫСШАЯ МАТЕМАТИКА В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА	257
Айматова Фарида Хуразовна	
ZAMONAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING ROLI	263
Salayeva Dilafro'z Aybekovna	
ДИАГНОСТИКА СИНХРОННОГО ДВИГАТЕЛЯ НА ОСНОВЕ ИЗМЕРЕНИЯ ВНЕШНЕГО МАГНИТНОГО ПОЛЯ	267
Пирматов Нурали Бердярович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Мамуров Алмас Жумабой угли	
XORIJIIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI VA XUSUSIYATLARI	275
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В СДЕЛКАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ	279
Ли Илларион Георгиевич	
KO'P YADROLI CPU VA GPU ARXITEKTURALARIDA DIFFERENSIAL TENGLAMALARNI SONLI YECHISH UCHUN PARALLEL ALGORITMLARNI ISHLAB CHIQISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	284
Ismailov Shixnazar Rashid o'g'li, Ubaydullayev Farrux Fathulla o'g'li, Odilov Asliddin Isoq o'g'li	
СИСТЕМАТИЧЕСКОЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ — ОСНОВА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ	291
Муталов Абдуазим	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNING HUDUDIIY TARKIBI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	295
Ermamatov Shonazar Jumakulovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA SIYOSATI: INSTITUTSIONAL VA RAQAMLI ISLOHOTLAR	302
Sobirov Yo'ldoshboy Ro'zimboevich	
QASHQADARYO VILOYATINING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHIIYATI VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	310
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
ТЕМИР YO'L STANSIYALARIDA STRELKALI O'TKAZGICH QURILMALARI BO'YICHA YO'L QO'YILGAN NOSOZLIKLAR VA ULARNING TAHLILI	315
Yunusova Gulshanoy Umarali qizi	

SANOAT KORXONALARIDA ASOSIY FOND LARDAN VA ISHLAB CHIQARISH QUUVATIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI.....	320
Ulashev Xubbim Askarovich	
TURLI YO'L SHAROITLARIDA TO'QNASHUV PAYTIDA TORMOZLASH VA BOSHQARUV PARAMETRLARI	324
Uralbayev Anvar Ubaydullayevich	
YANGI YARATILGAN MAHALLIY DURAGAY PILLALARNI YAKKA CHUVISH NATIJALARINING TAHLILI.....	328
Sobirov Qo'ziboy Erkinovich	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMAT KO'RSATISHNI ZAMONAVIY YO'LLARI.....	332
Boboqulov S.B.	
TARJIMON DASTURLARIDA MULTITILLARNI TASNIFLASH: MAVJUD YONDOSHUVLAR VA MUAMMOLAR	338
Maxmudjanova Sayyora Yashin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ICHKI AXBOROT TIZIMLARINING MODERNIZATSIYASI ORQALI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISH	343
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
NEFT VA GAZ TERMINOLOGIYASINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI.....	349
Jo'rayeva Malohat Muhammadovna, Quryozova Gulshan Akmal qizi	
УСИЛЕНИЕ РОЛИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В ДОСТИЖЕНИИ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ	355
Гимранова О. Б.	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA OPERATSIYALARINING AHAMIYATI.....	361
Yuldashev Fozil Turapovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI HISOBLASH VA UNDIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	373
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ВЛИЯНИЕ КАЧЕСТВА ПУБЛИЧНОГО ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ НА ДИНАМИКУ ЭКОНОМИКИ	377
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
DIVIDEND SIYOSATINI SHAKLLANTIRISHDA FOYDA SIFATI VA FOYDANI BOSHQARISHNING TA'SIRI.....	383
Eshev Furqat A'zamovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ УМНЫМ ГОРОДОМ НА БАЗЕ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ С ОРИЕНТАЦИЕЙ НА ЧЕЛОВЕКА	388
Рахимова Мадина Шухрат кизи	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA HISOB SIYOSATINING USLUBIY JIHATLARI	393
Toshpo'latov A. A.	
MOLIYAVIY HISOBOT ISHONCHLILIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	398
Zufarova Zilola Rahim qizi	
RAQAMLI PUL TIZIMINING KORRUPSIYA VA YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHDAGI INSTITUTSIONAL AHAMIYATI.....	403
Putatov Dilshod Xaqberdiyevich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA SOLIQ HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	408
Toshtemirov To'liqin Toirjonovich	
АКТИВИЗАЦИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ В УСЛОВИЯХ ПРИАРАЛЬЯ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН).....	411
Жоллыбеков Хурмет Бахыт улы	

KORPORATIV MUNOSABATLAR ISHTIROKCHILARINING HUQUQLARINI HIMOYA ETISH VA TA'MINLASHNING HUQUQIY-IQTISODIY SHAKLLARI	416
Rustamova Dilbar Rustamovna	
IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	423
Ismadiyarov Alisher Abduraxmon o'g'li	
METALLURGIK TEXNOGEN CHIQINDILARDAN KAMYOB METALLARNI AJRATIB OLISH TEKNOLOGIYASI	427
Qayumov Oybek Azamat o'g'li, Ro'ziyev Ulug'bek Mamarasulovich, Abdullayev Farruh Odiljon o'g'li	
TRANSCHEGARAVIY ELEKTRON SAVDONI TAKOMILLASHTIRISHDA XO'JALIK ALOQALARI LOGISTIKASI	434
Yakubov Maksadxan Sultaniyazovich, Jumaboev Behzod	
YASHIL IQTISODIYOTGA INVESTISIYALARNI JALB QILISH	443
Raimjanova Madina Asrarovna	
O'ZBEKISTONDA ZARGARLIK XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	448
Azizova Roxila Baxodir qizi	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATIDA INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK MODELASHTIRISH	452
Isakova Naima Ikromjonovna	
RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR IQTISODIYOTIDA AJ "HUDUDIY ELEKTR TARMOQLARI" MOLIYAVIY BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH YO'LLARI	459
Bo'ranboyeva Shoira Rustamovna	
"QISHLOQ HUDUDLARIDA XOTIN-QIZLARNING BARQAROR TURMUSH TARZINI TA'MINLASHDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING O'RNI VA AHAMIYATI"	466
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi, Niyozova Ruxsora	
SMART TOURISM KAK INSTRUMENT USTOYCHIBOĖO RAZVITIYA TURISTSKIX REGIONOV: MEJDUHARODNYY OPIYT I REGIONALNAYA ADAPTIATSIYA	471
Usmanova Aziza Bahodirovna	
XUFIYONA IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISHDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RIVOJLANTIRISHNING TUTGAN O'RNI	477
Atamurodov To'liqn To'ymurodovich, Mamatkulov Salimjon Rahmonkulovich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
IQTISODIYOTDA TURIZM O'RNINI STATISTIK TAHLILINING XALQARO STANDARTLARI VA TAJRIBALARI	482
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA BANK KREDITLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	489
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XALQARO MOLIYA BOZORLARIDAN MOLIYAVIY RESURLARNI JALB ETISHDA SUVEREN KREDIT REYTINGLARINING O'RNI	494
Mamadaliyev Poziljon Mansurjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLAR RIVOJLANISH HOLATI TAHLILI	500
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
MILLIY SANOAT RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INSON KAPITALINING O'RNI	506
Yunusov Foziljon G'ulomqodirovich	
XONDIZA KONI POLIMETALL RUDALARINI FLOTATSIYALASHDA REAGENT REJIMINI TAKOMILLASHTIRISH	511
Shodiyev Abbas Ne'mat o'g'li, Egamberdiyev Baxtiyor Barat o'g'li	
EKSPORT-IMPORT OPERATSIYALARI BO'YICHA MUDDATI O'TGAN DEBITOR QARZDORLIKNI ANIQLASHDA RAQAMLI SOLIQ NAZORATI MONITORINGINING QO'LLANILISHI VA SAMARADORLIGI	517
Tashmuxamedov Dilmurod Mirabzalovich	

SOLIQ SALOHİYATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING TA'SIRI	522
Jurayev Xusan Atamuratovich	
IMPROVING MECHANISMS FOR ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS	528
Sobirov A. Abdurasul	
MINTAQADA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI	533
Masharipov Sardorbek Farxadovich	
TECHNOLOGY-DRIVEN VISITOR MANAGEMENT SYSTEMS FOR ENHANCING MUSEUM EXPERIENCE AND PERFORMANCE	539
Ibroximova Aziza Abbasovna	
XALQARO MOLİYAVIY INSTITUTLARNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI	545
Kurbonbekova Moxichexra Turobjonovna	
NAVOIY KON-METALLURGIYA KOMBINATIDA "AQLLI KON" KONSEPSIYASINI AMALGA OSHIRISH TAJRIBASI	551
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
INVESTITSIYA JARAYONLARINING HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHGA STRATEGIK TA'SIRI	556
Ibrohimov Behzodbek Baxromjon o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SAVDO KORXONALARI FAOLIYATINING TASHKILIY VA IQTISODIY XUSUSIYATLARI	562
Toxirova Gullola Mirkamolovna	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ СТРЕЛКОВОГО СПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	568
Юсупов И.	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	573
Тарават Абдул-Салам	
MAHALLIY AHOLINING ISHTIROKINI TA'MINLASH TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI TURISTIK MINTAQALARNI RIVOJLANTIRISH ZARURATI	581
Abduxamidov Sarvar Adxamovich	
MUQOBIL ENERGIYA VOSITALARINI JORIY ETISH HOLATINING STATISTIK TAHLILI	586
Ashurov Azizbek Ergash o'g'li	
YANGI O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH MODELI	592
Qurbonova Muazzam Fazliddinovna	
MEHMONXONA SANOATIDA ESG TUSHUNCHASI VA UNING AHAMIYATI	596
Xusenova Mexrangiz	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKCHILIK ASOSIDA HUDUDLARNING INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH VA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISH	600
Amirova Dilshoda	
MINTAQQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANISHIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINING ROLINI EMPIRIK JIHATDAN TAHLILI	605
Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich	

MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANISHIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINING ROLINI EMPIRIK JIHATDAN TAHLILI

Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich

Ma'mun universiteti

“Iqtisodiyot” kafedrası o'qituvchisi

ORCID: 0009-0001-7711-2444

Email: gayrat.bekbergenov@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada mintaq iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida tadbirkorlik faoliyati samaradorligining roli empirik jihatdan tahlil qilinadi. Xorazm viloyatida 2019–2024-yillar davomida yalpi hududiy mahsulot (YaHM) dinamikasi, kichik biznes subyektlarining iqtisodiy faollikdagi ulushi, yangi tashkil etilgan tadbirkorlik subyektlari oqimi hamda tashqi savdo ko'rsatkichlari o'zaro bog'liqlikda ko'rib chiqildi. Ekonometrik tahlil natijalari tadbirkorlik faolligi va mintaqaviy iqtisodiy o'sish o'rtasida statistik jihatdan sezilarli ijobiy korrelyatsiya mavjudligini tasdiqladi. Natijalarga asoslanib, mintaqaviy barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun maqsadli moliyalashtirish mexanizmlari, eksport diversifikatsiyasi va inson kapitalini rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: barqaror rivojlanish, mintaqaviy iqtisodiyot, tadbirkorlik samaradorligi, kichik biznes, eksport, innovatsiya.

Abstract. This study empirically analyzes the role of entrepreneurship efficiency in ensuring sustainable regional economic development, using Khorezm region as a case study. The research examines Gross Regional Product (GRP) dynamics, small business contribution to economic activity, business formation flows, and foreign trade indicators during 2019-2024. Econometric analysis confirms a statistically significant positive correlation ($r=0.78$; $p<0.01$) between entrepreneurial activity and regional economic growth. Based on the findings, evidence-based recommendations for targeted financing mechanisms, export diversification, and human capital development are proposed to ensure sustainable regional development.

Keywords: sustainable development, regional economy, entrepreneurship efficiency, small business, GRP, exports, innovation, Khorezm region.

Аннотация. В данной статье эмпирически анализируется роль эффективности предпринимательской деятельности в обеспечении устойчивого развития региональной экономики. На примере Хорезмской области в 2019–2024 годах в взаимосвязи рассмотрены динамика валового регионального продукта (ВРП), доля субъектов малого бизнеса в экономической активности, поток вновь созданных предпринимательских субъектов, а также показатели внешней торговли. Результаты эконометрического анализа подтвердили наличие статистически значимой положительной корреляции между предпринимательской активностью и региональным экономическим ростом. На основе полученных результатов разработаны научно обоснованные рекомендации по обеспечению регионального устойчивого развития, включая механизмы целевого финансирования, диверсификацию экспорта и развитие человеческого капитала.

Ключевые слова: устойчивое развитие, региональная экономика, эффективность предпринимательства, малый бизнес, экспорт, инновации.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy tizimda mintaqaviy rivojlanishning barqarorligi nafaqat makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning o'sish sur'atlari, balki iqtisodiy o'sishning sifat parametrlari — bandlik darajasi, aholi daromadlari, resurslardan oqilona foydalanish, ekologik muvozanat va innovatsion yangilanish bilan belgilanadi [1, 2]. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, mintaqaviy iqtisodiyotda tadbirkorlik sektori iqtisodiy tizimning moslashuvchanligini oshiruvchi, yangi ish o'rinlari yaratuvchi, qiymat zanjirlarini kengaytiruvchi va eksport salohiyatini mustahkamlovchi asosiy harakatlantiruvchi kuch hisoblanadi [3, 4].

O'zbekiston Respublikasining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasida mintaqalarni kompleks rivojlantirish va tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan [5]. Ushbu kontekstda Xorazm viloyati o'ziga xos geografik joylashuvi, boy agrar-resurs bazasi, turizm salohiyati va hunarmandchilik an'analari bilan alohida maqola obyekti sifatida ilmiy qiziqish uyg'otadi.

Maqolaning asosiy maqsadi — Xorazm viloyati misolida tadbirkorlik faoliyati samaradorligi va mintaqaviy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni empirik jihatdan asoslash hamda samaradorlikni oshirishga qaratilgan ilmiy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- mintaqaviy iqtisodiyotda tadbirkorlik rolini nazariy jihatdan asoslash;
- Xorazm viloyatida YaHM dinamikasi va tarkibiy o'zgarishlarini tahlil qilish;
- kichik biznes subyektlarining mintaqaviy iqtisodiyotdagi ulushini baholash;
- tadbirkorlik faolligi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi korrelyatsion bog'liqlikni aniqlash;
- mintaqaviy barqaror rivojlanishni ta'minlash bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadbirkorlik va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik nazariy jihatdan bir necha konseptual yondashuvlar doirasida asoslanadi.

J. Schumpeter tadbirkorlikni iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida talqin etgan bo'lib, "ijodiy buzilish" (creative destruction) konsepsiyasi orqali yangi mahsulotlar, texnologiyalar va boshqaruv yechimlarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini asoslagan [6].

M. Porter hududiy klasterlar, kooperatsiya va qiymat zanjirlarining mintaqaviy raqobatbardoshlikni ta'minlashdagi rolini ilmiy jihatdan asoslagan [7]. Uning "olmoslar modeli" mintaqaviy afzalliklarni tizimli tahlil qilish uchun metodologik asos yaratadi.

D. North mulk huquqi, shaffof tartib-taomillar, moliyaviy bozorlar va qo'llab-quvvatlash institutlarining tadbirkorlik faoliyatiga ta'sirini tadqiq etgan [8]. Ushbu yondashuv bo'yicha institutsional muhit sifati tadbirkorlik faolligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi.

P. Romer va R. Lucas tomonidan ishlab chiqilgan ushbu nazariya inson kapitali va bilim akkumulyatsiyasining iqtisodiy o'sishga ta'sirini asoslaydi [9, 10]. Ushbu yondashuvga ko'ra, ta'lim va malaka oshirishga investitsiyalar tadbirkorlik samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

O'zbekistonlik olimlar tomonidan ham tadbirkorlik va mintaqaviy rivojlanish masalalari bo'yicha muhim tadqiqotlar olib borilgan. Ya. R. Abdullayev, M. X. Ashurov, B. V. Vohidov va boshqa olimlar tomonidan kichik biznes va tadbirkorlikning mintaqaviy iqtisodiyotdagi o'rni, davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlari hamda institutsional muhitni takomillashtirish masalalari chuqur o'rganilgan [11, 12, 13].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi, Markaziy bank va Soliq qo'mitasi hisobotlari hamda Xorazm viloyati Tadbirkorlik va savdo palatasi ma'lumotlaridan asosiy manbalar sifatida foydalanilib, deskriptiv-statistik tahlil va korrelyatsion-regressiya tahlili usullaridan foydalanilgan.

Maqolaning asosiy cheklovlari quyidagilardan iborat: (1) ma'lumotlarning 6 yillik davr bilan chegaralanganligi; (2) COVID-19 pandemiyasining 2020–2021-yillardagi ta'siri; (3) ba'zi ko'rsatkichlar bo'yicha tuman darajasidagi ma'lumotlarning cheklanganligi.

Tahlil va natijalar

Rasmiy statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2019–2024-yillar davomida Xorazm viloyatida YaHM hajmi barqaror o'sish tendensiyasini namoyish etdi. 2024-yilda YaHM hajmi 51 261,0 mlrd so'mni tashkil etib, 2019-yilga nisbatan 3,59 marta oshdi.

Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan YaHM ko'rsatkichi ham musbat dinamikani ko'rsatdi: 2019-yildagi 7,8 mln so'mdan 2024-yilda 25,5 mln so'mgacha o'sdi, bu esa 3,27 martalik o'sishni bildiradi.

YaHM tarkibining sohasiy tahlili quyidagi tendensiyalarni aniqlash imkonini berdi:

- xizmatlar sektorining ulushi 2019-yildagi 32,4%dan 2024-yilda 40,3%ga oshdi;

- qishloq xo'jaligi ulushi 38,2%dan 34,8%ga tushdi;
- sanoat ulushi 18,6%dan 16,0%ga qisqardi;
- qurilish ulushi 10,8%dan 8,9%ga kamaydi.

Ushbu tarkibiy o'zgarishlar mintaqaviy iqtisodiyotning xizmatlar sektoriga yo'nalishi va iqtisodiy diversifikatsiya jarayonlarining kuchayganligidan dalolat beradi.

Kichik tadbirkorlik subyektlarining YaHMdagi ulushi Xorazm viloyatida barqaror yuqori darajada saqlanib kelmoqda. 2024-yilda bu ko'rsatkich 72,3%ni tashkil etdi, bu esa respublika o'rtacha ko'rsatkichidan (54,3%) 18,0 foiz band yuqori (1-jadval).

1-jadval. Kichik biznes subyektlarining YaHMdagi ulushi: Xorazm viloyati va respublika bo'yicha qiyosiy tahlil (2019-2024 yillar, %)¹

Ko'rsatkich	2019	2020	2021	2022	2023	2024	O'rtacha
Xorazm viloyati	68,4	69,8	70,5	71,3	72,7	72,3	70,8
O'zbekiston Respublikasi	52,1	52,8	53,4	53,9	54,3	54,3	53,5
Farq (Xorazm - O'zbekiston)	+16,3	+17,0	+17,1	+17,4	+18,4	+18,0	+17,3

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, Xorazm viloyatida kichik biznes ulushining barqaror yuqori bo'lishi mintaqaviy iqtisodiyotning tadbirkorlikka yuqori darajada tayanishini ko'rsatadi. Bu holat, bir tomondan, bandlik va daromadlar uchun ijobiy bo'lsa, ikkinchi tomondan, moliyaviy resurslarga kirish, unumdorlik, eksport standartlari va innovatsiyalar bo'yicha qo'shimcha talablarni shakllantiradi.

Xorazm viloyatida 2023-yilda 6 347 ta yangi kichik korxona va mikrofirmalar (fermer va dehqon xo'jaliklarisiz) ro'yxatdan o'tkazilgan. 2024-yilning yanvar–may oylarida esa 2 831 ta yangi subyekt tashkil etilgan bo'lib, bu o'tgan yilning mos davriga nisbatan 408 taga (16,8%ga) ko'p.

Yangi tashkil etilgan subyektlarning sohasiy taqsimoti:

- savdo — 933 ta (33,0%),
- sanoat — 700 ta (24,7%),
- qishloq va o'rmon xo'jaligi — 491 ta (17,3%),
- umumiy ovqatlanish xizmatlari — 172 ta (6,1%),
- boshqa sohalar — 535 ta (18,9%).

2024-yilning yanvar–noyabr oylarida Xorazm viloyatining tashqi savdo aylanmasi 799,4 mln AQSh dollarini tashkil etdi. Eksport hajmi 378,4 mln dollarni (2023-yilning mos davriga nisbatan +34,9%), import hajmi esa 421,0 mln dollarni (-19,7%) tashkil etdi.

Eksport tarkibida meva-sabzavot mahsulotlari yetakchi o'rin egalladi — 210,6 mln dollar (jami eksportning 55,6%). Ushbu ko'rsatkich 2023-yilning mos davriga nisbatan 2,5 baravar oshgan.

Tadbirkorlik faolligi ko'rsatkichlari va YaHM o'sishi o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash maqsadida Pearson korrelyatsiya koeffitsiyenti hisoblab chiqildi. Tahlil natijalari quyidagi statistik bog'liqliklarni aniqladi:

- kichik biznes ulushi va YaHM o'sish sur'ati o'rtasida: $r = 0,78$ ($p < 0,01$);
- yangi tadbirkorlik subyektlari soni va bandlik darajasi o'rtasida: $r = 0,71$ ($p < 0,05$);
- eksport hajmi va YaHM o'sishi o'rtasida: $r = 0,82$ ($p < 0,01$).

Regressiya tahlili natijalari determinatsiya koeffitsiyenti $R^2 = 0,61$ ekanligini ko'rsatdi, bu esa YaHM o'zgarishining 61%i tadbirkorlik faolligi ko'rsatkichlari bilan izohlanishini bildiradi.

Olingan empirik natijalar tadbirkorlik faoliyati va mintaqaviy iqtisodiy o'sish o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni tasdiqlaydi hamda mavjud nazariy yondashuvlarga mos keladi. J. Schumpeterning innovatsion tadbirkorlik nazariyasiga ko'ra, yangi tadbirkorlik subyektlarining faol shakllanishi iqtisodiy tizimda "ijodiy buzilish" jarayonlarini kuchaytiradi va yangi qiymat yaratish imkoniyatlarini ochadi [6].

M. Porter klaster nazariyasi nuqtayi nazaridan, Xorazm viloyatidagi tadbirkorlik subyektlarining ma'lum sohalarida (savdo, sanoat, qishloq xo'jaligi) konsentratsiyasi mintaqaviy klasterlarning shakllanish jarayonlarini aks ettiradi [7]. Bu esa, o'z navbatida, kooperatsiya effektlari va bilim diffuziyasi orqali samaradorlikni oshirish imkoniyatlarini yaratadi.

Maqola natijalari Xorazm viloyatida tadbirkorlik faoliyatining mintaqaviy barqaror rivojlanishga ta'siri quyidagi "mexanizm zanjiri" orqali amalga oshirishini ko'rsatadi:

Yangi subyektlar oqimi → bandlik → daromadlar. Yangi tadbirkorlik subyektlarining faol shakllanishi (2024-yilda 2 831 ta) yangi ish o'rinlari yaratilishiga va natijada aholi daromadlarining o'sishiga olib keladi.

¹ Manba: O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi va Xorazm viloyati Statistika boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi

Sanoat va xizmatlar kengayishi → YaHM o'sishi → budget bazasi. Xizmatlar sektori ulushining 40,3%ga o'sishi mintaqaviy iqtisodiyotning diversifikatsiyalashuvini va soliq bazasining kengayishini ta'minlaydi.

Eksportga chiqish → valyuta tushumi → investitsiya va texnologik yangilanish. Eksport hajmining 34,9%ga o'sishi va meva-sabzavot eksportining 2,5 baravar oshishi mintaqaning xalqaro integratsiya darajasini kuchaytiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maqola natijalari quyidagi xulosalarni chiqarish imkonini beradi:

1. Xorazm viloyatida kichik biznes ulushining respublika o'rtachasidan sezilarli yuqori bo'lishi (72,3% va 54,3%) mintaqaviy iqtisodiyotning tadbirkorlik faoliyatiga yuqori darajada bog'liqligini ko'rsatadi.

2. Tadbirkorlik faolligi ko'rsatkichlari va YaHM o'sishi o'rtasida statistik jihatdan sezilarli ijobiy korrelyatsiya mavjud ($r = 0,78$; $p < 0,01$), bu esa tadbirkorlikni rag'batlantirish mintaqaviy barqaror rivojlanishning muhim omili ekanligini tasdiqlaydi.

3. YaHM tarkibida xizmatlar sektori ulushining 40,3%ga o'sishi mintaqaviy iqtisodiyotning diversifikatsiyalashuvi jarayonlarini aks ettiradi va bu jarayonda tadbirkorlik subyektlari yetakchi rol o'ynaydi.

4. Eksport tarkibida meva-sabzavot mahsulotlarining ustunlik qilishi (55,6%) mintaqaning qishloq xo'jaligi yo'nalishidagi ixtisoslashuvini hamda qayta ishlash va qo'shilgan qiymat yaratish bo'yicha katta imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi.

Maqola natijalariga asoslanib, mintaqaviy barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

- garov muqobillarini (kafolat, sug'urta, pul oqimiga asoslangan baholash) joriy etish;
- eksportchi tadbirkorlik subyektlari uchun maxsus aylanma mablag' liniyalarini yaratish;
- meva-sabzavot sektorida qadoqlash, saqlash va logistika klasterini shakllantirish;
- raqamli infratuzilmani kengaytirish va tadbirkorlarga onlayn xizmatlar ko'rsatish;
- tadbirkorlar uchun uzluksiz malaka oshirish dasturlarini kengaytirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Brundtland Commission. Our Common Future. – Oxford: Oxford University Press, 1987. – 383 p.
2. United Nations. Sustainable Development Goals Report 2023. – New York: United Nations, 2023. – 68 p.
3. Audretsch D.B., Keilbach M.C. Entrepreneurship capital and economic performance // Regional Studies. – 2004. – Vol. 38. – No. 8. – P. 949-959.
4. Acs Z.J., Autio E., Szerb L. National systems of entrepreneurship: Measurement issues and policy implications // Research Policy. – 2014. – Vol. 43. – No. 3. – P. 476-494.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi :2022-2026 yillarda yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida:gi PF-60-son Farmoni // <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
6. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. – Cambridge: Harvard University Press, 1934. – 255 p.
7. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990. – 855 p.
8. North D.C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 152 p.
9. Romer P.M. Endogenous technological change // Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98. – No. 5. – P. S71-S102.
10. Lucas R.E. On the Mechanics of Economic Development // Journal of Monetary Economics. – 1988. – Vol. 22. – No. 1. – P. 3-42.
11. Абдуллаев Я.Р. Ўзбекистонда кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlikni rivojlantirish: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2020. – 312 b.
12. Ашуров М.Х., Нишонов Ф.Н. Минтақавий иқтисодиёт: назария, методология ва амалиёт. – Toshkent: Иқтисод-молия, 2019. – 268 b.
13. Вохидов Б.В., Мирзаев Р.Қ. Минтақаларни барқарор ривожлантириш стратегиялари. – Toshkent: Шарқ, 2022. – 234 b.
14. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. Mintaqalar ijtimoiy-iqtisodiy holati: 2019-2024 yillar statistik to'plami. – Toshkent, 2024. – 342 b.
15. Xorazm viloyati Statistika boshqarmasi. Xorazm viloyatining 2024 yil ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi: statistik to'plam. – Urganch, 2024. – 156 b.
16. Vaisov, D. (2023). Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida). YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 1(11-12).
17. Sa'dullayev, A., Vaisov, D., & Egamberganov, F. (2023). Mintaqada kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishi tahlili (Xorazm viloyati misolida). YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 1(6).
18. Vaisov, D. (2024). RAQOBATBARDOSHLIK TUSHUNCHALARINING MOHIYATI VA TAVSIFLANISHI. University Research Base, 65-69.

19. Bardibayevich, P. S. (2025). YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH BO 'YICHA IQTISODIY VA INSTITUTIONAL MEXANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH. *Economics and Innovative Technologies*, 13(6), 42-47.
20. Jumaniyozov, F. (2025). MINTAQADA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA YASHIL MEHMONXONALAR AHAMIYATI. *University Research Base*, 272-275.
21. Jumaniyozov, F. (2024). OPPORTUNITIES TO CREATE NEW JOBS IN THE CONTEXT OF THE TRANSITION TO A "GREEN" ECONOMY. *University Research Base*, 264-267.
22. Shamansurova, Z., Urinboyev, U., & O'rinboyev, U. B. Priority Directions for Ensuring National Currency Stability Within the Framework of the "Uzbekistan-2030" Strategy. *Advanced Economics and Pedagogical Technologies*, 1(3), 100-106.
23. Ravshanbekovich, Y. S. A. (2025). YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLAR FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH MEXANIZMINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI. *Labor economics and human capital*, 4(3), 186-198.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100